

Received: 2 August 2023

Revised: 11 March 2024

Accepted: 15 March 2024

การพัฒนารูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิง
สร้างสรรค์ของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
CREATIVE MANAGEMENT DEVELOPING OF THE ART AND
CULTURAL PROJECTS FOR COMMUNITIES OF INSTITUTE OF
CULTURE AND ARTS OF SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

พิมนิภา ทรัพย์วิริยะกุล^{1*}Pimnipa Sapviriyakul^{1*}ดาริณี ชำนาญหมอ²Darinee Chamnanmor²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุวิธีการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินงานโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทางวัฒนธรรม ตัวแทนชุมชน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การทำข้อตกลงร่วม 2) ทุนทางวัฒนธรรม และ 3) แผนการดำเนินงาน ด้านกระบวนการ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และ 2) กระบวนการพัฒนาคุณภาพโครงการด้านผลลัพธ์ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การส่งมอบคุณค่าต่อชุมชน และ 2) ความยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการโครงการ; วัฒนธรรมชุมชน; วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

¹⁻² สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻² Institute of Culture and Arts of Srinakharinwirot University

* Corresponding author pimnipas.130536@gmail.com

Abstract

This research aims to develop components and evaluate the appropriateness of the art and cultural project for communities of the Institute of Culture and Arts of Srinakharinwirot University. Using Research and Development Research (R&D) methodology as the research design, 17 key informants including the project committee of the Institute of Culture and Arts, specialist academicians in cultural management, community representatives and representatives from public organizations delegations were invited as the research participants. The first round of the collection was an in-depth interview and applied documentary analysis, and the second round of the data collection was conducted using a questionnaire. The research found that components of the art and cultural project for communities of the Institute of Culture and Arts of Srinakharinwirot University consisted of 7 components being classified into 1) three input components including agreement, cultural capital, and planning, 2) two components related to the process which are the process of creative art and culture project for community and the project quality development process, and 3) two result components covering value delivering to community and sustainability.

Keywords: Project Management; Community Culture; Creative Culture

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะวิชาการในรูปแบบบูรณาการศาสตร์กันสัด ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้บัณฑิตเตรียมความพร้อมในการเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเป็นการกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต นอกจากภารกิจทางด้านการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยังให้ความสำคัญกับภารกิจด้านบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน ด้วยการพัฒนาโครงการบริการวิชาการที่มีคุณภาพร่วมกับการสืบสานและสร้างองค์ความรู้ในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมและศิลปะ โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน ซึ่งภารกิจนี้ได้รับบ่งไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2565-2580) และแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์ที่ 3 พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม (Social Engagement) (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2565, น. 23)

ในการดำเนินงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มอบหมายให้เป็นภารกิจหลักของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในด้านทำนุบำรุงวัฒนธรรมและศิลปะของมหาวิทยาลัย โดยให้ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม งานประเพณี งานพิธีการ รวมถึงเป็นศูนย์กลางเผยแพร่องค์ความรู้และบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย เฉลี่ยมากกว่า 17 โครงการต่อปีงบประมาณ

โดยการดำเนินงานที่ผ่านมา สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนและการทำนุบำรุงวัฒนธรรมและศิลปะในรูปแบบของการจัดโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ได้แก่ โครงการแต่งผ้าไทยอย่างไรให้ทันสมัย ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินงานต่อเนื่องมากกว่า 10 ครั้ง และในครั้งที่ 11 สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะกำหนดพื้นที่การดำเนินงาน ณ ชุมชนไทยพวนบ้านใหม่ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการแต่งกายผ้าไทย ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และเป็นการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนไปพร้อมกัน

ทั้งนี้ในการจัดโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยนั้น การทราบถึงองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการจัดการโครงการ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโครงการต้องมีความเข้าใจอย่างลุ่มลึก ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาเรื่อง “รูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์” เพื่อหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสม และนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม (Social Engagement) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์
- 2.2 เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ 1) ผู้ดำเนินงานโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทางวัฒนธรรม 3) ตัวแทนชุมชน (Active Actor) ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ และ 4) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้เป็นศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้ทฤษฎีและแนวคิด ดังนี้ 1) ทฤษฎีระบบ 2) แนวคิดการจัดการโครงการ 3) แนวคิดโครงการศิลปวัฒนธรรม 4) แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน 5) แนวคิดคติชนสร้างสรรค์ และ 6) แนวคิดวัฒนธรรมสร้างสรรค์

3.3 ขอบเขตด้านเวลา งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมกราคม-พฤษภาคม 2566 โดยระยะเวลาดำเนินการวิจัยเริ่มเดือนกรกฎาคม 2565 ถึง เดือนมิถุนายน 2566

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และ 2) ชุมชนไทยพวนบ้านใหม่ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการโครงการด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบครั้งนี้ ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมโดยนำทฤษฎีระบบ แนวคิดการจัดการโครงการ แนวคิดโครงการศิลปวัฒนธรรม แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดคติชนสร้างสรรค์ และแนวคิดวัฒนธรรมสร้างสรรค์มาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีระบบ

ทฤษฎีระบบ (System Theory) คือทฤษฎีที่นักวิชาการให้การยอมรับว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการ ในลักษณะของการมององค์การในภาพรวมอย่างเป็นระบบ (Scott, 1967) โดยมีองค์ประกอบคือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งทุกองค์ประกอบล้วนมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อเนื่องกัน (Kathryn & David, 1998)

ในงานวิจัยของ พิระวัฒน์ ขาติพฤษภพันธุ์ (2558, น. 26-28) ได้นำทฤษฎีระบบมาประกอบ การศึกษาและพบว่าทฤษฎีนี้สามารถอธิบายกระบวนการและประสิทธิผลของการจัดการได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีระบบมาใช้เป็นพื้นฐานความคิดเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการโครงการ

แนวคิดการจัดการโครงการ

การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ โดยให้ความสำคัญกับ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพ และทรัพยากรทางการจัดการ ซึ่งประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) (4 M's) โดยการผสมผสาน เพื่อสร้างสมดุลและความต่อเนื่องกัน ระหว่างทรัพยากรในด้านต่าง ๆ (กิจจา บานชื่น และกณิกนันท์ บานชื่น, 2559, น. 35) ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่ทำให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Bovee, Courtland & others 1993, p. 5) โดยในปัจจุบันแนวคิดการจัดการถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน โครงการกันอย่างแพร่หลาย (ฤดี นิยมรัตน์, 2559, น. 7)

ทั้งนี้ นักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายว่า การจัดการโครงการ หมายถึง การวางแผนงานล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า โดยมีขอบเขตเวลาการดำเนินงาน งบประมาณ และผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน (ประชุม รอดประเสริฐ, 2529, น. 50-51) และงานวิจัยของ ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์ (2560) ยังพบว่าการนำแนวคิดของการจัดการ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานโครงการทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดการโครงการ หมายถึง การดำเนินงานอย่างมีขอบเขตและพื้นที่เฉพาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ โดยการประยุกต์ใช้องค์ประกอบทางการจัดการ

แนวคิดโครงการศิลปวัฒนธรรม

โครงการ หมายถึง การกำหนดกิจกรรมในการที่จะทำให้การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้ (Cleland & Ireland, 2006) และศิลปวัฒนธรรม หมายถึง ผลรวมของความคิดของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากเหตุปัจจัยที่แวดล้อมและสะท้อนออกมาในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย คือสิ่งที่สะท้อนความเป็นตัวตน เป็นการแสดงออกร่วมกันของกลุ่มสังคมที่มีต่อความคิดความ เชื่อความศรัทธาอย่างใดอย่างหนึ่งและประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ แวดล้อม (สำราญ ผลดี, 2561, น. 323-324)

โครงการศิลปวัฒนธรรม จึงหมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของมนุษย์ที่สะท้อนความเป็นตัวตนของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับบริบททางธรรมชาติ

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน

สำนักคิดวัฒนธรรมชุมชนเกิดขึ้นในช่วงที่ระบบเศรษฐกิจกำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (จามะรี เชียงทอง, 2560) โดยให้ความสำคัญกับชุมชน หมู่บ้าน และวัฒนธรรมชาวนา เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้สามารถต่อต้านทั้งรัฐและระบบทุนนิยมได้ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2553, น. 11-13) หมู่บ้านหรือชุมชนเป็นพื้นที่ทางสังคม (Social space) ส่วนวัฒนธรรมคือสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น เป็นแบบแผนความประพฤติเพื่อประโยชน์ใช้สอยสำหรับชุมชน โดยมีองค์ประกอบดังนี้ วัฒนธรรมที่เป็นระบบความสัมพันธ์และแบบแผนความประพฤติปฏิบัติ วัฒนธรรมที่เป็นระบบความคิดความเชื่อ ประเพณี ความรู้ของชุมชน ภูมิปัญญา คุณธรรม (สรุวุฒิ ปัดไธสง, 2545, น. 13)

วัฒนธรรมชุมชนจึงมีเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา สร้างขึ้นบนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่ดำรงอยู่ในท้องถิ่น ไม่ต้องการระบบความคิดแบบวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ และประวัติศาสตร์ดังกล่าวนี้ มีอิทธิพลต่อประชาชนในระดับล่างของสังคมไทยทุกส่วน (บำรุง บุญปัญญา, 2549)

แนวคิดคติชนสร้างสรรค์

คติชนคือมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา ผ่านการบอกเล่า ที่ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จึงไม่ปรากฏแหล่งข้อมูลหรือจุดเริ่มต้นอย่างชัดเจน (ชนิษฐา จิตชินะกุล, 2545, น. 3) มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านความรู้ ความบันเทิง รวมถึงก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ปัจจุบันคติชนมีการสร้างใหม่หรือผลิตซ้ำในลักษณะของการสืบทอดคติชนในบริบทใหม่ มีการประยุกต์ต่อยอดและตีความใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือเพื่อสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ กระบวนเหล่านี้จึงนำไปสู่คำว่า “คติชนสร้างสรรค์” (ศิราพร ณ กลาง, 2559)

แนวคิดวัฒนธรรมสร้างสรรค์

วัฒนธรรมสร้างสรรค์ หมายถึง ค่านิยมร่วมระดับองค์กรที่สะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมและทัศนคติ ของคนในองค์กรที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนางานใหม่ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (รุ่งลาวัลย์ สกฤตมาลัยทอง, ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และพฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์, 2560, น. 326)

จากการทบทวนวรรณกรรมโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในงานวิจัยนี้ หมายถึง โครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนที่สามารถสร้างนวัตกรรมการจัดการ นำไปสู่ผลกระทบทางสังคม และวัฒนธรรมในเชิงบวก สามารถสร้างประโยชน์ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินโครงการไปตามบริบทของพื้นที่เป้าหมายได้

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ คือโครงการแต่งผ้าไทยอย่างไรให้ทันสมัย ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานเป็นการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และกลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่

ผู้วิจัยจึงเห็นควรในการนำทฤษฎี แนวคิดและข้อสรุปที่ได้ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นประกอบพื้นฐานความคิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการโครงการด้านศิลปวัฒนธรรมที่ตอบสนองกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม (Social Engagement) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุวิธีการ (Multi-Method) จำนวน 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลตามทฤษฎีระบบ และขั้นตอนที่ 2 เป็นการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการโครงการวัฒนธรรมและศิลปะเพื่อชุมชนที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ด้วยค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Quartile)

4.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยใช้แบบแผนการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง คัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ดำเนินงานโครงการ จำนวน 8 คน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 3 คน 3) ตัวแทนชุมชนผู้มีส่วนร่วมในโครงการ จำนวน 3 คน และ 4) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน (Macmillan, 1971, p. 15) ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 1) เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) เป็นผู้ดำเนินงานโครงการในพื้นที่เป้าหมาย
- 2) เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) เป็นผู้ดำเนินงานโครงการในพื้นที่น้อยกว่า 3 ปี

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่สำคัญในการวิจัย คือตัวผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องมีความไวต่อทฤษฎี เพื่อเป็นส่วนช่วยสำหรับการเชื่อมโยงมโนทัศน์ ให้ทราบว่ายังต้องการข้อมูลในส่วนใดอีก และสามารถเก็บข้อมูลนั้นได้จากที่ใด โดยความไวต่อทฤษฎีนั้น จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกขั้นตอนการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตัวอย่างทางทฤษฎี (Theoretical Sampling) การสร้างมโนทัศน์เชิงทฤษฎี (Theoretical Coding) รวมไปถึงการสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี และหากพบมโนทัศน์ใหม่เกิดขึ้นจะกำหนดเป็นอีกมโนทัศน์ จนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัว (Saturation)

ผู้วิจัยใช้มโนทัศน์และทฤษฎี เพื่อหาข้อสรุปหรือคำอธิบายเชิงทฤษฎีของประเด็นที่ศึกษา และได้เตรียมตัวในส่วนของการรู้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโครงการและทรัพยากรทางวัฒนธรรม โดยร่างแนวทางของคำถามในการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎี โดยใช้คำถามปลายเปิด รวมไปถึงการสังเกตการดำเนินงานโครงการ และสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

4.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์เป็นร่างองค์ประกอบ 2) การสังเกตและจดบันทึก ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลด้วยการสังเกต โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ที่ให้ความสำคัญกับน้ำเสียงและถ้อยคำ สังเกตท่าทางและจดบันทึกในประเด็นที่สำคัญระหว่างสัมภาษณ์ โดยจัดการข้อมูลในรูปแนวคิดและโครงสร้างต่าง ๆ และ 3) การศึกษาจากเอกสาร เป็นการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากหลายแหล่ง (Theoretical Triangulation) ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินความเหมาะสม และใช้วิธีเลือกผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection)

4.2.4 จริยธรรมในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุวิธีการซึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประสบการณ์การทำงานและความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยตระหนักถึงความอ่อนไหวและจริยธรรมการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบการถามความเห็นและมีการอภิปรายสอดแทรก

4.2.5 การจัดกระทำกับข้อมูลในการวิจัย

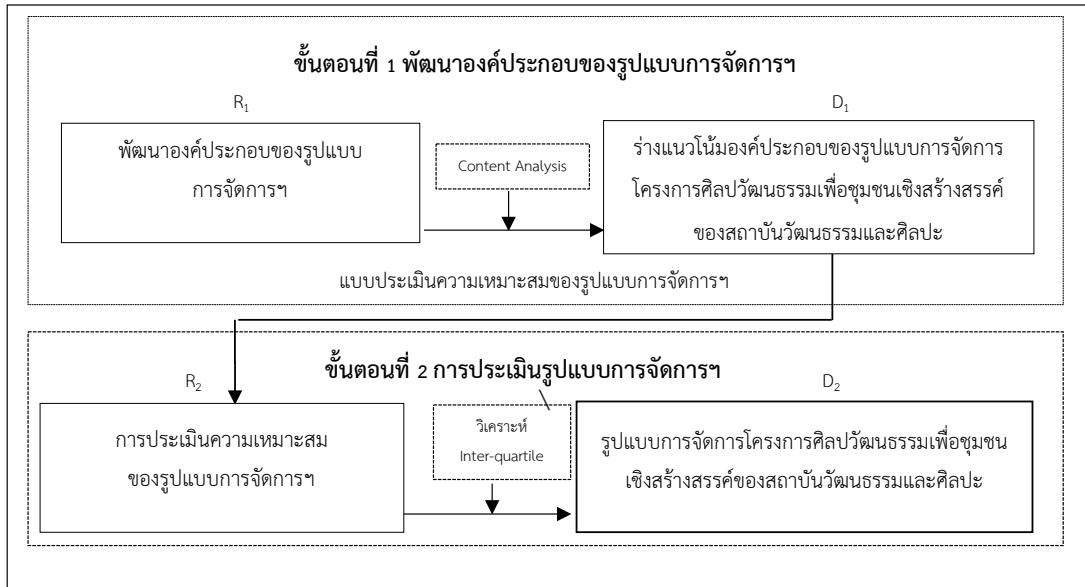
เริ่มต้นด้วยการถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการจัดการข้อมูลประกอบด้วย 4 ขั้นตอนตามลำดับ คือ 1) การเปิดรหัส (Open Coding) เพื่อนำข้อมูลมาจำแนกเป็นหมวดและหมวดย่อย 2) การหาแก่นของรหัส (Axial Coding) เพื่อใช้ในการกำหนดปรากฏการณ์หลักจากหมวดใดหมวดหนึ่ง พร้อมกับพิจารณาความสัมพันธ์ 3) การเลือกรหัส (Selective Coding) คือจัดหมวดหมู่ และ 4) นำหมวดหมู่ที่ได้มาสร้างการอธิบายปรากฏการณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวทางของ Corbin and Strauss (2008)

4.2.6 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การจดบันทึก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบยืนยันกันด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบ และนำมาประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

4.2.7 กรอบแนวความคิดเชิงขั้นตอน (Research Framework)

ในการกำหนดวิธีการวิจัย จึงได้สรุปเป็นกรอบแนวความคิดเชิงขั้นตอนดังนี้

5. ประโยชน์ของการวิจัย

5.1 ได้รูปแบบการจัดการโครงการด้านศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากโครงการฯ

5.2 ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะให้สอดคล้องกับบริบทเชิงยุทธศาสตร์ด้านที่ 3 พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ของสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการโครงการเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 จากการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งสิ้น 17 คน จากผลการศึกษาสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบตามทฤษฎีระบบ (Kathryn & David, 1998) ทั้งทางด้านปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลลัพธ์ ได้ทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) จำแนกได้ 3 องค์ประกอบ คือ

1) การทำข้อตกลงร่วม 2) ทูทางวัฒนธรรม 3) แผนการดำเนินงาน ด้านกระบวนการ (Process) จำแนกได้ 2 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ 2) กระบวนการพัฒนาคุณภาพโครงการ ด้านผลลัพธ์ (Output) จำแนกได้ 2 องค์ประกอบ คือ 1) การส่งมอบคุณค่าต่อชุมชน 2) ความยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงนำ 7 องค์ประกอบมาวิเคราะห์จากข้อมูลที่สัมภาษณ์ เพื่อจำแนกออกมาเป็นรูปแบบการดำเนินงานหรือกิจกรรมซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการโครงการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การทำข้อตกลงร่วม ได้แก่ 1) การประชุมเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันกับพื้นที่เป้าหมาย 2) ออกแบบกิจกรรมในโครงการศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน และ 3) สรุปฉันทามติร่วมกับชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ

องค์ประกอบที่ 2 ทูทางวัฒนธรรม ได้แก่ 1) จัดทำข้อมูลทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน 2) ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ภูมิปัญญาจากผู้เชี่ยวชาญ และ 3) สร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญา

องค์ประกอบที่ 3 แผนการดำเนินงาน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมายและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินงาน 2) ส่งเสริมและตระหนักถึงศักยภาพด้านการจัดการและองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชนของผู้ดำเนินงานโครงการ และ 3) การจัดการงบประมาณของโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) การตีความและสื่อความหมายถึงวัฒนธรรมชุมชน 2) หาดูร่วมทางด้านวัฒนธรรมในบริบทร่วมสมัย

องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนาคุณภาพโครงการ ได้แก่ 1) จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการ 2) ดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการโครงการ

องค์ประกอบที่ 6 การส่งมอบคุณค่าต่อชุมชน ได้แก่ 1) เผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน 2) การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในบริบทร่วมสมัยผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และ 3) ส่งเสริมให้ชุมชนนำแนวทางการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไปต่อยอดในการสืบทอดภูมิปัญญา

องค์ประกอบที่ 7 ความยั่งยืน ได้แก่ 1) การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 2) นำปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข และ 3) ปรับรูปแบบโครงการให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2

ผู้วิจัยนำร่างองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการโครงการที่ได้มาจัดทำเป็นแบบประเมินตรวจสอบความเหมาะสมเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 จากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทางวัฒนธรรม 3 คน โดยใช้การพิเคราะห์ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

จากผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชน
เชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ในเกณฑ์พิจารณาไม่ต่ำกว่า 3.5 และค่าพิสัย
ระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 ซึ่งแสดง
ข้อมูลดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า (พินินา ททรัพย์วิริยะกุล, ประเทศไทย, 2566)

ปัจจัยนำเข้า (Input)	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q1-Q3) ≤ 1.5	ผลประเมินความ เหมาะสมของ รูปแบบ
องค์ประกอบที่ 1 ข้อตกลงร่วม			
1.1 การประชุมเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกัน กับพื้นที่เป้าหมาย	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
1.2 ออกแบบกิจกรรมในโครงการศิลป วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
1.3 สรุปล้นทามติร่วมกับชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียในโครงการ	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 2 ทูทางวัฒนธรรม			
2.1 จัดทำข้อมูลทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ของชุมชน	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
2.2 ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ภูมิปัญญา จากผู้เชี่ยวชาญ	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
2.3 สร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และ สืบทอดภูมิปัญญา	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 3 แผนการดำเนินงาน			
3.1 กำหนดเป้าหมายและผู้รับผิดชอบที่ ชัดเจนในการดำเนินงาน	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
3.2 ส่งเสริมและตระหนักถึงศักยภาพด้านการ จัดการและองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน ของผู้ดำเนินงานโครงการ	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
3.3 การจัดการงบประมาณของโครงการให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการ (พินิจา ทรัพย์วิริยะกุล, ประเทศไทย, 2566)

กระบวนการ (Process)	ค่ามัธยฐาน (Medien)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q1-Q3) ≤ 1.5	ผลประเมินความ เหมาะสมของ รูปแบบ
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์			
4.1 การตีความและสื่อความหมายถึงวัฒนธรรมชุมชน	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
4.2 หาจุดร่วมทางด้านวัฒนธรรมในบริบทร่วมสมัย	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนาคุณภาพโครงการ			
5.1 จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการ	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
5.2 ดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการโครงการ	เท่ากับ 4	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลลัพธ์ (พินิจา ทรัพย์วิริยะกุล, ประเทศไทย, 2566)

ด้านผลลัพธ์ (Output)	ค่ามัธยฐาน (Medien)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q1-Q3) ≤ 1.5	ผลประเมิน ความเหมาะสม ของรูปแบบ
องค์ประกอบที่ 6 การส่งมอบคุณค่าต่อชุมชน			
6.1 เผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชน	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
6.2 การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในบริบทร่วมสมัย ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
6.3 ส่งเสริมให้ชุมชนนำแนวทางการพัฒนาศิลป วัฒนธรรมไปต่อยอดในการสืบทอดภูมิปัญญา	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 7 ความยั่งยืน			
7.1 การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม
7.2 นำปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โครงการมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข	เท่ากับ 5	เท่ากับ 1.00	เหมาะสม
7.3 ปรับรูปแบบโครงการให้สอดคล้องกับบริบท ของพื้นที่เป้าหมาย	เท่ากับ 5	เท่ากับ 0.00	เหมาะสม

จากผลการประเมินในตารางที่ 1-3 สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่สังเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมและสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวพัฒนาการจัดการโครงการให้สอดคล้องกับบริบทเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์องค์ประกอบตามทฤษฎีระบบ (System Theory) ของ Kathryn And David (1998) ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ โดยจำแนกออกเป็น 7 องค์ประกอบ โดยแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างเป็นระบบ โดยมีรูปแบบกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ ที่สามารถพัฒนาคุณภาพในการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการโครงการ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามแนวคิดของ (Bovee, Courtland L. & others 1993, p. 5) ดังนี้

7.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

องค์ประกอบที่ 1 การทำข้อตกลงร่วม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน เพื่อทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมถึงประโยชน์หรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เป็นการหารือร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินงานโครงการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่เป้าหมายที่เป็นชุมชนที่มีการนำมรดกทางวัฒนธรรมมาต่อยอดในลักษณะของคหิชนสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (ศิริพร ณ ถลาง, 2559, น. 18-19) โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม คือ การประชุมเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันกับพื้นที่เป้าหมาย การออกแบบกิจกรรมในโครงการศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน และสรุปฉันทามติร่วมกับชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ ซึ่งเป็นการบูรณาการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการมีตัวตนให้แก่ชุมชนเป้าหมายสอดคล้องแนวคิดด้านการบริหารโครงการของ มยุรี อนุมานราชชน (2551, น. 153) ที่กล่าวว่าในกระบวนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในลักษณะที่เป็นระบบ ผู้ดำเนินงานต้องให้ความสำคัญกับการประสานงานและการติดต่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ

องค์ประกอบที่ 2 ทูทางวัฒนธรรม หมายถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกัน ให้คุณค่าด้านจิตวิญญาณและความภาคภูมิใจ ซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้และชื่อเสียงให้แก่ชุมชนจากการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการโครงการ ที่ดำเนินงานในชุมชนไทยพวนบ้านใหม่ เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาทอผ้า สรุปได้ว่ารูปแบบกิจกรรมที่จะส่งเสริมการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดทำข้อมูลทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ภูมิปัญญาจากผู้เชี่ยวชาญ และการสร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญา กิจกรรมดังกล่าว สามารถส่งผลต่อ

การเพิ่มต้นทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการได้ สอดคล้องกับ สุรัชย์ ทูหมัด พิทักษ์ ศิริวงษ์ และธีรวัฒน์ จันทิก (2564, น. 22-23) ที่ศึกษาพบว่า ต้นทุนทางวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในปัจจัยนำเข้าที่สำคัญของรูปแบบการจัดการเชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 แผนการดำเนินงาน เนื่องจากการจัดโครงการด้านศิลปวัฒนธรรมนี้ มีขอบเขตการดำเนินงานทั้งด้านเวลาและพื้นที่เป้าหมายที่มีความเฉพาะตัว ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสนับสนุนว่ารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมคือ การกำหนดเป้าหมายและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินงาน การส่งเสริมและตระหนักถึงศักยภาพด้านการจัดการและองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชนของผู้ดำเนินงานโครงการฯ และการจัดการงบประมาณของโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประชุม รอดประเสริฐ (2529, น. 8-10) ที่กล่าวว่าการจัดการโครงการฯ ควรกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนต้องวางแผนและใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ โดยมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกับ มยุรี อนุมานราชชน (2551, น. 97) ที่กล่าวว่า การวางแผนที่ดีตั้งแต่การริเริ่มโครงการจะเอื้อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีและผู้ดำเนินงานจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ด้านกระบวนการ (Process)

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญคือ การตีความและสื่อความหมายถึงวัฒนธรรมชุมชน การหาจุดร่วมทางด้านวัฒนธรรมในบริบทร่วมสมัย โดยตระหนักถึงการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างลุ่มลึก สอดคล้องกับ สำราญ ผลดี (2561, น. 340) ที่กล่าวว่าชนบทยึดเหนี่ยวและวิถีชีวิตนั้นสะท้อนความเป็นตัวตน และส่งผลต่อกระบวนการคิดและความเชื่อของคน ดังนั้นการทำความเข้าใจพื้นที่ชุมชนเป้าหมายโดยการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม โดยการทำงานร่วมกัน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันจะนำไปสู่การจัดโครงการศิลปวัฒนธรรมที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับข้อสรุปในงานวิจัยของพีระ พรนวม (2544) ที่พบว่าการมีส่วนร่วม เป็นการกระจายอำนาจให้คนได้ตัดสินใจร่วมกันร่วมวางแผนในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา และนำไปสู่ความภาคภูมิใจร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการพัฒนาคุณภาพโครงการ ประกอบด้วย การจัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการฯ และการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ กิจจา บานชื่น และกณิกนันท์ บานชื่น (2559, น. 35) ที่กล่าวว่าการจัดการนั้นต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างสมดุลและความต่อเนื่องในการดำเนินงาน รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับมาตรฐานการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์ (2560, น. 10-17) ที่กล่าวว่า การนำแนวคิดการจัดการมาประยุกต์ใช้ จะส่งผลให้การดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2562, น. 23) ยังกล่าวว่า การติดตามประเมินผลจะส่งผลให้โครงการเกิดความน่าเชื่อถือ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของโครงการได้ เนื่องจากการประเมินผลจะทำให้ผู้ดำเนินงานมีข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

7.3 ด้านผลลัพธ์ (Output)

องค์ประกอบที่ 6 การส่งมอบคุณค่าต่อชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่ละพื้นที่เป้าหมายจะมีบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้น นอกจากการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชนแล้ว การส่งมอบคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมนั้นให้เป็นที่รู้จักสำหรับคนภายนอกก็มีความสำคัญเช่นกัน ดังนั้น รูปแบบกิจกรรมที่จะส่งเสริมการส่งมอบคุณค่าต่อชุมชนควรประกอบด้วย การเผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในบริบทร่วมสมัยผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และการส่งเสริมให้ชุมชนนำแนวทางการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไปต่อยอดในการสืบทอดภูมิปัญญา จะส่งผลเกิดกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่สามารถเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมสมัยได้ สอดคล้องกับ ธนิ เลิศชาญฤทธิ์ (2554, น. 32-57) ที่กล่าวว่าทรัพยากรวัฒนธรรมคือสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ ที่อาจได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาจากหน่วยงานหรือกลุ่มคนที่เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญ ผ่านกระบวนการที่มีการวางแผน และจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่สามารถนำไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้

องค์ประกอบที่ 7 ความยั่งยืน การดำเนินงานโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชน หนึ่งในผลลัพธ์ที่สำคัญคือความยั่งยืนที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย โดยรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม ประกอบด้วย การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การนำปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการฯ มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข และการปรับปรุงแบบโครงการให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เป้าหมาย โดยปัจจัยที่จะสนับสนุนความยั่งยืนที่สำคัญก็คือตัวชุมชนเอง สอดคล้องกับ สุรุฒิ ปัดโรสงค์ (2545) ที่ว่า ชุมชนเป็นพื้นที่ทางสังคม ส่วนวัฒนธรรมคือสิ่งที่ชุมชนสร้างขึ้น ดังนั้นความยั่งยืนจึงขึ้นอยู่กับคนนั่นเอง

นอกจากนั้นการดำเนินงานโครงการที่มีคุณภาพและให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงความต้องการระหว่างทั้งสองฝ่ายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการตรวจสอบผลกระทบหรือผลข้างเคียงว่า มีสิ่งใดเกิดขึ้นในภายหลังการเสร็จสิ้นโครงการหรือไม่ รวมไปถึงการถอดบทเรียนเพื่อการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้น จะทำให้การดำเนินงานโครงการเกิดความยั่งยืน สามารถสร้างคุณค่าให้แก่ชุมชน และบรรลุผลตามยุทธศาสตร์พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม (Social Engagement) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงการจัดการ

1) คณะกรรมการโครงการควรศึกษาและทำความเข้าใจร่วมกับชุมชน ถึงความต้องการหรือข้อจำกัดของชุมชนพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางที่จะดำเนินงานโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ทั้งทางด้านความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง ตลอดจนการสร้างรายได้จากทุนทางวัฒนธรรม ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม (Social Engagement) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2) มีการติดตามผลหลังจากดำเนินโครงการแล้วเสร็จ เพื่อสำรวจถึงการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ที่ชุมชนได้รับจากผู้เชี่ยวชาญในโครงการ รวมไปถึงการรับทราบปัญหาหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่สามารถนำมาพัฒนาในการจัดการโครงการครั้งต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี

1) องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการโครงการศิลปวัฒนธรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นฐานคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบในโครงการเชิงสร้างสรรค์ในบริบทต่าง ๆ ได้

9. เอกสารอ้างอิง

- กิจจา บานชื่น และกณิกนันต์ บานชื่น. (2559). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- จามะรี เชียงทอง. (2560). *สังคมชนบทในโลกสมัย*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2553). *แนวคิดชุมชนในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการกิตติเมธี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนิช เลิศชาญฤทธ์. (2554). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- บำรุง บุญปัญญา. (2549). *3 ทศวรรษ แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน*. สุรินทร์: โครงการหนังสือดอกต้อป่า.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2529). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิ์จรรย. (2562). *การประเมินผลโครงการ แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: เฮาส์ออฟเคอร์มิทส์.
- พิระ พรนวม. (2544). *ศรัทธาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- พีระวัฒน์ ขาติพฤกษพันธ์. (2558). *ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการจัดการความสัมพันธ์ลูกค้าของธุรกิจขายตรง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มยุรี อนุমানราชธน. (2551). *การบริหารโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2565). *กรอบแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีพุทธศักราช 2565-2580*. สืบค้นจาก <https://swu.ac.th/information/plan/strategy20.pdf>.
- รุ่งลาวัลย์ สุกุลมาลัยทอง, ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2560). กลยุทธ์การเสริมสร้างวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 11(1), 321-344.
- ฤดี นิยมรัตน์. (2559). *เอกสารการสอนรายวิชาการจัดการโครงการ (Project Management)*. กรุงเทพมหานคร: คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2559). *คติชนสร้างสรรค์ บทสังเคราะห์และทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์. (2560). แนวทางการจัดการโครงการเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(3), 10-17.
- สุรัชย์ ทุมมัต, พัทธกัษ์ ศิริวงษ์, และธีรวัฒน์ จันทิก. (2564). องค์ประกอบการจัดการคุณภาพเชิงสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย. *วารสารสถาบันวัฒนธรรม และศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(2), 19-30.
- สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2545, กันยายน). วัฒนธรรมชุมชน: เงื่อนไขความเข้มแข็งชุมชน/ หมู่บ้าน. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 8(1), 13-16.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำราญ ผลดี. (2561). *ไทยศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bovee, Courtland L. and others. (1993). *Management*. New York: Mc Graw-Hill.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research*. Los Angeles: CA: SAGE.
- David I. Cleland, and Lewis R. Ireland. (2006). *Project Management: Strategic Design and Implementation*. New York: McGraw-Hill.
- Kathryn and David. (1998). *Management*. New York: McGraw - Hill.

Macmillan, T. (1971). *The Delphi technique*. Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development. Monterey: California. (May 1971): 3-5.

Scott, W.A. (1967). *Introduction to Psychology Research*. New York: Wiley and Son.